

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

AGREGOVANÝ POPIS POTŘEB ŠKOL

Zpracovaný v rámci projektu
„Místní akční plán rozvoje vzdělávání ORP Jeseník II“
(CZ.02.3.68/0.0/0.0/17_047/0009718)

Verze platná k 6/2022

Obsah

Seznam použitých zkratk.....	3
1. Úvod	4
2. Analytická část	5
2.1 Vyhodnocení pokroku - mateřské školy.....	9
2.1.1 Čtenářská pregramotnost a rozvoj potenciálu každého dítěte	10
2.1.2 Matematická pregramotnost a rozvoj potenciálu každého dítěte.....	13
2.1.3 Rozvoj potenciálu každého dítěte v jiných oblastech	15
2.2 Vyhodnocení pokroku - základní školy.....	19
2.2.1 Čtenářská gramotnost a rozvoj potenciálu každého žáka	20
2.2.2 Matematická gramotnost a rozvoj potenciálu každého žáka	22
2.2.3 Rozvoj potenciálu každého žáka v jiných oblastech	24
3. Shrnutí.....	28
4. Závěr.....	32

**„Pokud nevíte, kam jdete,
pravděpodobně skončíte někde jinde.“**

Lawrence J. Peter

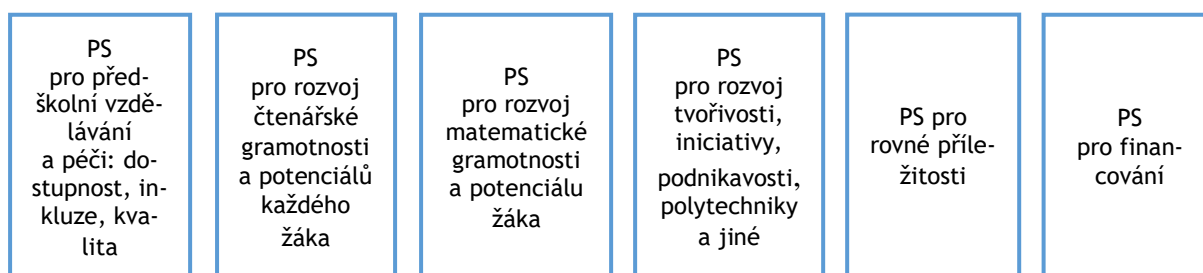
Seznam použitých zkratk

ADHD	Porucha pozornosti s hyperaktivitou
BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
ČR	Česká republika
DVPP	Další vzdělávání pedagogických pracovníků
IVP	Individuální vzdělávací plán
MAP/MAP II	Místní akční plán
MŠ	Mateřská škola
MŠS	Mateřská škola speciální zřizovaná KÚ OK (ZŠ a MŠ Fučíkova Jeseník)
OP VVV	Operační program Výzkum, Vývoj a Vzdělávání
ORP	Obec s rozšířenou působností
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
OŠ MěÚ	Oddělení školství Městského úřadu Jeseník
IA	Interaktivní tabule
ICT/IT	Informační technologie
PAS	Poruchy autistického spektra
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
PPŠ	Popis potřeb školy
PS	Pracovní skupina
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
SPC	Speciální pedagogické centrum
SŠ	Střední škola
SVP/PO	Speciální vzdělávací potřeby/ Podpůrná opatření
ŠVP	Školský vzdělávací program
SW	Software, česky programové vybavení
VŠ	Vysoká škola
ZŠ	Základní škola
ZŠS	Základní škola speciální zřizovaná KÚ OK (ZŠ a MŠ Fučíkova Jeseník)
ZUŠ	Základní umělecká škola

Pozn.: Obrázek na titulní straně - Wikipedie otevřená encyklopedie

1. Úvod

Popis potřeb škol vznikl v rámci projektu „Místní akční plán rozvoje vzdělávání ORP Jeseník II“ (dále jen MAP II), zaměřeného na **rozvoj vzdělávání** na území správního obvodu Jeseník (dále jen ORP Jeseník). Jeho cílem je prohloubit započatou spolupráci mezi jednotlivými aktéry ve vzdělávání, zlepšit úroveň vzdělávání a realizovat vybrané implementační aktivity naplánované v rámci pilotního projektu MAP, na který aktuální realizace navazuje. Projekt zahrnuje oblasti předškolního, základního, zájmového a neformálního vzdělávání, stejně jako včasné péče. Jeho nositelem je Město Jeseník. Jednou z aktivit projektu je **podpora škol v plánování**, jejímž záměrem je přenos potřeb škol do plánu území a reflexe pokroku ve vybraných oblastech vzdělávání za poslední 3 školní roky. Prvním krokem bylo zapojení zástupců zájmových skupin, kterých se dané téma dotýká, do společné diskuze, což se podařilo zřízením šesti **pracovních skupin** (dále jen PS):

Následně byly realizovány tematické workshopy za účasti odpovědných pedagogických pracovníků (např. koordinátoři inkluze na škole, učitelé odpovědní za rozvoj čtenářské a matematické gramotnosti, koordinátoři ŠVP) a minikonference s řediteli jednotlivých škol v ORP. **V rámci nich proběhly tyto aktivity:**

- prezentace vize MŠMT, vize a SR MAP, důležitost povinných témat,
- vzájemná prezentace škol, v čem byly úspěšné,
- vzájemná identifikace a prezentace příkladů dobré praxe v území,
- vzájemná identifikace škol, v čem potřebují pomoci.

Na tvorbě dokumentu se aktivně podílel realizační tým MAP II ve spolupráci se členy pracovních skupin, koordinátory plánování MAP II a dalších relevantních aktérů ve vzdělávání v rámci ORP Jeseník.

2. Analytická část

Z celkového počtu 44 škol a školských zařízení (vyjma středních škol a učilišť) bylo do projektu MAP II **zapojeno celkem 36 škol**, tj. celkem 82 %. Z tohoto počtu bylo 18 samostatných mateřských škol, 8 samostatných základních škol, 9 škol sloučených a 1 škola speciální. Na zapojených školách došlo k šetření, jehož výstupy jsou zpracovány v následujících kapitolách.

Tabulka 1 - Seznam škol a školských zařízení všech zřizovatelů v ORP Jeseník

Název školy/školského zařízení	Zřizovatel	REDIZO	MAP II
Mateřská škola Česká Ves, Holanova 53 - příspěvková organizace	Česká Ves	600150283	Ano
Mateřská škola Česká Ves, Jesenická 98 - příspěvková organizace	Česká Ves	600150291	Ano
Mateřská škola Javorník, Míru 356 - příspěvková organizace	Javorník	600150241	Ano
Mateřská škola Javorník, Polská 488 - příspěvková organizace	Javorník	600150232	Ano
Mateřská škola Karla Čapka Jeseník	Jeseník	600150470	Ano
Mateřská škola Jeseník, Jiráskova 799, příspěvková organizace	Jeseník	600150275	Ano
Mateřská škola Jeseník, Křížkovského 1217, příspěvková organizace	Jeseník	600150305	Ano
Mateřská škola Kopretina Jeseník, příspěvková organizace	Jeseník	600150330	Ano
Mateřská škola Mikulovice, okres Jeseník	Mikulovice	600150372	Ano
Mateřská škola Široký Brod, okres Jeseník	Mikulovice	600150364	Ano
Mateřská škola Uhelná, příspěvková organizace	Uhelná	600150259	Ano
Mateřská škola Vápenná, okres Jeseník, příspěvková organizace	Vápenná	600150429	Ano
Mateřská škola Velká Kraš, příspěvková organizace	Velká Kraš	600150437	Ano
Mateřská škola Velké Kunětice, okres Jeseník, příspěvková organizace	Velké Kunětice	600150411	Ano
Mateřská škola Vidnava	Vidnava	600150445	Ano
Mateřská škola Vlčice, příspěvková organizace	Vlčice	600150453	Ano
Mateřská škola Beruška Zlaté Hory, Nádražní 306, příspěvková organizace	Zlaté Hory	600150208	Ano
Mateřská škola Žulová, příspěvková organizace	Žulová	600150461	Ano
Základní škola a mateřská škola Bernartice, okres Jeseník - příspěvková organizace	Bernartice	600150526	Ano
Základní škola a Mateřská škola Černá Voda, příspěvková organizace	Černá Voda	650030796	Ano

Název školy/školského zařízení	Zřizovatel	REDIZO	MAP II
Základní škola a Mateřská škola Kobylá nad Vidnavkou, příspěvková organizace	Kobylá nad Vidnavkou	650010116	Ano
Základní škola a Mateřská škola Písečná u Jeseníku, příspěvková organizace	Písečná	650038819	Ano
Základní škola a Mateřská škola Skorošice, příspěvková organizace	Skorošice	600150542	Ano
Základní škola a Mateřská škola Stará Červená Voda, příspěvková organizace	Stará Červená Voda	600150534	Ano
Základní škola a Mateřská škola Bělá pod Pradědem, příspěvková organizace	Bělá pod Pradědem	600150577	Ano
Základní škola a mateřská škola J. Schrotha, Lipová - lázně	Lipová-lázně	600150615	Ano
Základní škola a Mateřská škola Supíkovice, okres Jeseník, příspěvková organizace	Supíkovice	600150569	Ano
Základní škola Česká Ves, okres Jeseník	Česká Ves	600150607	Ano
Základní škola Javorník, okres Jeseník	Javorník	600150585	Ano
Základní škola Jeseník, příspěvková organizace	Jeseník	600150518	Ano
Základní škola Mikulovice, okres Jeseník	Mikulovice	600150623	Ano
Základní škola Vápenná, okres Jeseník, příspěvková organizace	Vápenná	600150631	Ano
Základní škola Vidnava, okres Jeseník - příspěvková organizace	Vidnava	600150640	Ano
Základní škola Zlaté Hory	Zlaté Hory	600150500	Ano
Základní škola Žulová, okres Jeseník - příspěvková organizace	Žulová	600150658	Ano
Základní škola a Mateřská škola Jeseník, Fučíkova 312	Olomoucký kraj	600027295	Ano
Základní škola a Mateřská škola při Priessnitzových léčebných lázních a.s., Jeseník	Olomoucký kraj	600027252	Ne
Základní škola a Mateřská škola při Sanatoriu Edel Zlaté Hory	Olomoucký kraj	600027279	Ne
Středisko volného času DUHA Jeseník	Jeseník	600150704	Ne
Základní umělecká škola Jeseník	Jeseník	600150682	Ne
Základní umělecká škola Javorník	Javorník	600150691	Ne
Základní umělecká škola Karla Ditterse Vidnava	Olomoucký kraj	600004490	Ne
Základní umělecká škola Franze Schuberta Zlaté Hory	Olomoucký kraj	600004503	Ne
Soukromá základní umělecká škola - taneční, s.r.o. Jeseník	soukromník	600004481	Ne

Zdroj: OŠ MěÚ

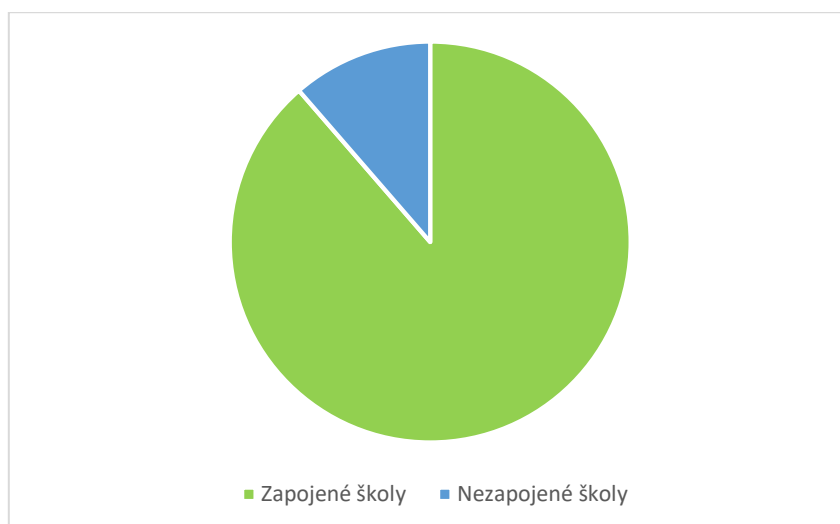
Zapojené školy se nacházejí na území 21 obcí z celkových 24 územních celků spadajících do ORP Jeseník. Tyto obce jsou současně zřizovateli škol (s výjimkou škol zřízených Olomouckým krajem viz tabulka č. 1). Územní celek Širokého Brodu je součástí obce Mikulovice, která jej spravuje.

Obrázek 1 - Mapa zřizovatelů škol zapojených do MAP II

Zdroj: Ústav územního rozvoje ČR

Obrázek 2 - Zapojení škol a školských zařízení do MAP II

Zdroj: OŠ MěÚ

Každá ze zapojených škol se podílela na realizovaných setkáních a minikonferencích ke sledovaným oblastem. Výstupy byly poté zpracovány do souhrnného dokumentu, který držíte v rukou. Agregovaný popis potřeb škol je podkladem pro aktualizaci Strategického rámce MAP II v průběhu realizace projektu.

Úkolem partnerské platformy na území je především potřeby škol vyhodnotit, prioritizovat v návaznosti na strategické záměry již existujících funkčních partnerství v území a následně vytvořit návrhy aktivit pro úspěšné řešení těchto potřeb. Popis potřeb škol (dále jen PPŠ), neboli také vyhodnocení vlastního pokroku v každé jednotlivé škole, byl zpracován v následujících oblastech:

- ✓ čtenářská pre/gramotnost a rozvoj potenciálu každého dítěte/žáka,
- ✓ matematická pre/gramotnost a rozvoj potenciálu každého dítěte/žáka,
- ✓ rozvoj potenciálu každého dítěte/žáka v jiných oblastech,
- ✓ další potřeby rozvoje škol.

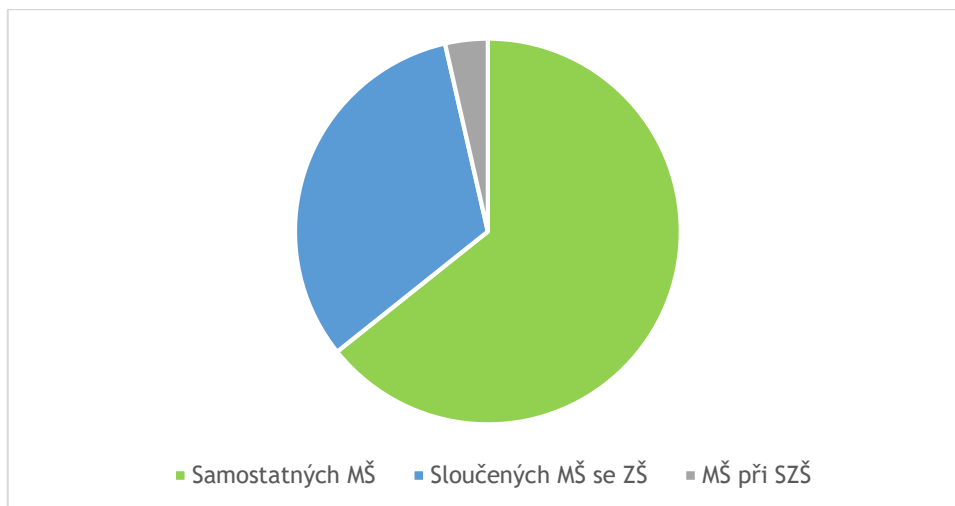
V každé z uvedených oblastí škola zjišťuje:

- ✓ co proběhlo dobře,
 - ✓ v čem byla škola úspěšná,
 - ✓ v čem by se mohla zlepšit,
 - ✓ v čem potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit.
- Pro potřeby tohoto dokumentu byly první dvě oblasti spojené do jedné.

2.1 Vyhodnocení pokroku - mateřské školy

Z celkového počtu **28 mateřských škol**, zapojených do projektu MAP II, je 18 zcela samostatných mateřských škol, 9 mateřských škol sloučených se školou základní a 1 škola speciální.

Obrázek 3 - Přehled zapojených mateřských škol do MAP II

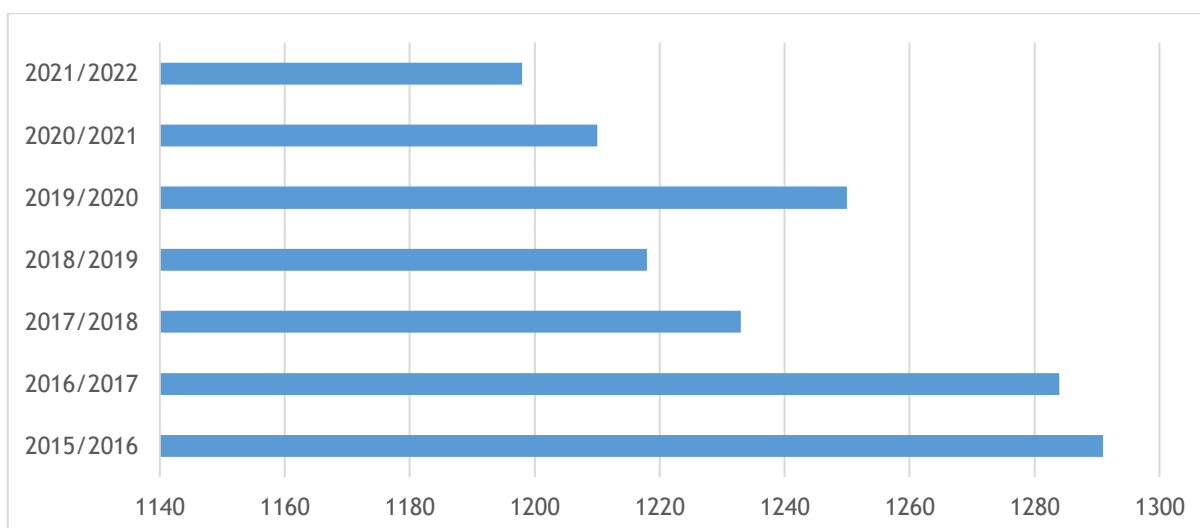
Zdroj: OŠ MěÚ

Tabulka 2 - Vývoj počtu dětí v mateřských školách v regionu

Rok	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Počet	1291	1284	1233	1218	1250	1210	1198

Zdroj: OŠ MěÚ

Obrázek 4 - Vývoj počtu dětí v mateřských školách v regionu

Zdroj: OŠ MěÚ

2.1.1 Čtenářská pregramotnost a rozvoj potenciálu každého dítěte

Předškolní vzdělávání je určeno dětem ve věku od 2 do 6 let. Čtenářská pregramotnost v předškolním vzdělávání u dětí znamená osvojování si dovedností, které předcházejí čtení a psaní. Zahrnuje vnitřní motivaci ke čtení, budování si vztahu ke knihám a porozumění čtenému textu, rozvoj mluvené řeči, grafomotorická cvičení, podporu pravolevé orientace a aktivní naslouchání. Důležitý je rozvoj slovní zásoby, vizuální a sluchové paměti. Dítě se v tomto období snaží napodobit dospělé, tj. pokouší se číst a psát, poznává některá písmena.

Co ve škole proběhlo dobře:	
17,5 %	Putovní kufřík
15,0 %	Rozvíjení čtenářské pregramotnosti - čtení nahlas, vyprávění příběhů, tvorba vlastních knih
	Logopedická depistáž a prevence
12,5 %	Zájem o knihu a práce s ní, motivace ke čtení
10,0 %	Účast na veřejných vystoupeních, soutěžích
7,5 %	Návštěva knihovny/čtenářského koutku
	Nákup vybavení, pomůcek a kvalitních knih
2,5 %	Spolupráce s rodiči, domácí čtení
	Zapojení se do projektu Celé Česko čte dětem

Mateřské školy nejčastěji uvádějí jako příklad toho, co u nich probíhá dobře, práci s knihou v různých podobách. V nejvíce případech se jedná o každodenní poslech pohádek pro rozvoj naslouchání a udržení pozornosti, vyprávění si o knihách, které děti čtou s rodiči doma anebo dramatizace pohádek pod vedením pedagogů. Velmi kladně bylo hodnoceno zapojení se do projektu „Kufřík plný pohádek neboli čteme doma s rodiči“, realizovaný jako jedna z aktivit MAP. V rámci tohoto projektu putuje po školách kufřík knih, ze kterých mohou dětem číst jak pedagogové přímo na školách, tak i rodiče doma. Následně pak na motivy čtených příběhů děti tvoří různorodé výrobky, prezentované na veřejné výstavě a ohodnocené sestavenou porotou. Nejinspirativnější výtvořky jsou oceněny pohádkovou knížkou. Smyslem projektu je podpořit domácí čtení a napomoci k rozvoji řeči i fantazie u dětí.

Řada škol pravidelně navštěvuje obecní knihovnu a spolupracuje s místními kulturními zařízeními anebo uměleckými školami, v rámci kterých navštěvují různá kulturní představení a zapojují se do pořádaných soutěží a akcí. Pro většinu škol je však tato účast časově a finančně náročná, jelikož představuje nutnost dopravy do místa konání. Dobře je hodnoceno průběžné dovybavování tříd potřebným vybavením, včetně digitálních pomůcek (Albi tužky, interaktivní tabule apod.). Jako úspěšná se jeví také individuální práce s dětmi a jejich příprava na vstup do základní školy. S ohledem na

stále se rozšiřující výskyt jazykových vad školy pravidelně provádějí logopedické de-
pistáže a na zvyšující se počet vad ve výslovnosti dětí reagují spoluprací s logopedy
a zajišťováním vlastní logopedické prevence (logopedické hrátky, individuální
práce). Narážejí však na nedostatek těchto odborníků v regionu.

Pozitivně hodnoceny jsou vlastní projekty jednotlivých škol, jako je například tvorba
kuchařek, podle kterých pak děti připravují ve škole svačiny, anebo stvoření putov-
ního maskota školy (*Vandrovnička*), kterého děti s rodiči mohou zapojit do vlastních
aktivit (výlety, dovolená) a pak o nich ostatním po návratu povídat (rozvoj řeči a
udržení pozornosti). Výhoda je dále spatřována u malotřídních škol, kde je možné
přirozeně předávat informace, znalosti a dovednosti mezi žáky (starší směrem k mla-
dším), a tím je motivovat k zapojení se do aktivit (v tomto případě čtení či psaní).

V čem by se škola mohla zlepšit:	
37,5 %	Nákup speciálních pomůcek a vybavení (např. IT, Montessori), nákup nových knih, encyklopedií a didaktického materiálu
31,3 %	Nárůst logopedických vad a zároveň nedostatek logopedických pracovníků
25,0 %	Dojezdovost - konání zajímavých akcí, výstav, besed mimo sídlo školy, existence divadla a knihoven v Jeseníku nebo v jiné obci
6,3 %	Spolupráce s rodiči (předčítání dětem)

Prostor ke zlepšení školy vnímají u nákupu finančně náročnějších pomůcek a vyba-
vení, se kterými děti denně pracují, případně které jsou inovativní či v danou dobu
aktuální (např. digitálních vybavení, Montessori pomůcky, nově vydávané knihy/en-
cyklopedie, pomůcky pro děti se SVP/PO). A přestože školy převážně kladně hodnotí
spolupráci s rodiči, uvítali by jejich větší aktivitu při každodenním čtení pohádek
a práci s mluveným slovem, stejně jako v komunikaci se školou a dodržováním dopo-
ručení ze strany pedagogů (např. pro včasnou návštěvu logopeda, příprava dětí na
přechod do ZŠ).

Jako velké mínus je většinou škol vnímána dojezdovost na pořádané výstavy, expo-
zice a zajímavé akce, které se pro většinu škol konají mimo jejich domovskou obec
a mnohdy i mimo region. Vysoké náklady a časová náročnost tak mnohdy ovlivní počet
aktivit, kterých se školy v průběhu roku účastní. Školy se dále shodují v oblíbenosti
projektu „Kufřík plný pohádek neboli čteme doma s rodiči“, který využívají téměř
všechny zapojené MŠ. Nevýhodou pro některé je však nemožnost zapojit se do vyhlá-
šené soutěže v rámci tohoto projektu z důvodu časové posloupnosti - školy, ke kte-
rým se kufřík dostane až jako poslední, již nemají dostatečný prostor splnit zadané
úkoly, což vnímají negativně.

V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit:	
27,3 %	Nedostatek logopedů
	Vzdělávání pedagogů, webináře, besedy
18,2 %	Užší spolupráce MŠ/ZŠ

V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit:	
13,6 %	Společné aktivity pro rodiče s dětmi
9,1 %	Sdílení zajímavých tipů - knihy, pomůcky, hry
4,5 %	Interaktivní SW pro předškolní děti

Školy mají zájem o vzdělávání pedagogů a pedagogických pracovníků, ideálně formou webinářů, které nejsou časově ani finančně tolik náročné, jako jejich prezenční forma. Vítají také besedy na konkrétní téma, které jsou realizovány v rámci MAP, stejně jako setkávání s autory (knih, didaktických materiálů, interaktivních SW apod.). Potřeba, která se prolíná napříč všemi směry, je zajištění logopedů či logopedických asistentů/školních logopedů, kterých je v regionu nedostatek. Zásadou logopedické prevence je pracovat s dětmi od nejútlejšího věku, aby nedocházelo k fixaci vad. Při celkovém počtu škol a dětí s potřebou logopedické intervence je však nabídka logopedů v regionu naprosto nedostačující a jsou - logicky - upřednostňovány předškolní děti před ostatními. Řešením by mohla být pozice sdíleného logopeda, který by tuto propast vyplnil, případně zřízení logopedických tříd/logopedické třídy.

Pro správný vývoj řeči je dále důležité zapojit rodiče k domácímu čtení, povídání si a práci s dítětem, k čemuž je potřeba rodiče více motivovat. Cestou by mohlo být organizace společných aktivit pro rodiče s dětmi na půdách škol, případně pořádání besed pro rodiče v oblasti čtenářské pregramotnosti (případně dalších témat - matematická gramotnost, finanční gramotnost aj.). Školy by dále uvítaly vznik sdíleného čtenářského deníku, v rámci kterého by si vzájemně mohly sdělovat tipy knižních titulů, které se osvědčily (pro děti konkrétního věku), případně by je mohly i sdílet formou zápůjčky (s ohledem na finanční náročnost). V tomto směru by mohl fungovat i jakýsi sdílený katalog pomůcek, vybavení a pracovních listů, díky kterému by probíhal přenos dobré praxe při nákupu vybavení do škol. Především u speciálních pomůcek, např. pro děti se SVP/PO, se kterými některé školy teprve sbírají zkušenosti, by toto velmi pomohlo.

Další poznámky a postřehy ke čtenářské pregramotnosti:

Z minikonferencí vyplynulo, že většina škol navštěvuje místní knihovny, spolupracuje s odborníky a využívá inovativní výukové směry i interaktivní pomůcky/programy ve vzdělávání. Školy v podstatě denně pracují s knihami a daří se jim získávat zájem dětí o ně. Stěžují si však na spolupráci s některými rodiči, kteří knihám nevěnují dostatečnou pozornost, dětem doma nečtou, nepopisují, nevysvětlují ani knihy nekupují. V mnoha rodinách vše probíhá spíše pasivní formou a přílišnou digitalizací, rodiče nemají zájem o dění v mateřské škole a výchovu svých dětí, včetně čtenářské pregramotnosti, nechávají na konkrétních pedagozích. Mnohdy také nereflktují doporučení školy, neposkytují učitelům potřebnou zpětnou vazbu a dostatečně se nezajímají o logopedickou nápravu svých dětí. Tyto rodiče je třeba neustále motivovat k rozvoji čtenářské pregramotnosti. Školy dále uvedly potřebu personální podpory, která se týká jak pedagogických a odborných pracovníků (školní asistent, psycholog a logoped), tak i administrativních pracovníků, kteří by na sebe převzali část agendy (BOZP, IT, dotace). Nová oblast, v rámci které bude třeba školy personálně podpořit,

je integrace uprchlíků v důsledku války na Ukrajině (tlumočníci, asistenti, krizový manažeři).

Oproti šetření roku 2019 došlo ke zlepšení vybavení škol v oblasti čtenářské pregramotnosti, i když zájem o nákup dalších pomůcek trvá (což je logické s ohledem na vydávání stále nových knižních titulů a neustále se měnící nabídce didaktických pomůcek). Vzhledem ke zvyšujícímu se počtu dětí se SVP/PO ve školách také roste poptávka po speciálním vybavení, které je potřebné pro individuální výuku a integraci dětí. V oblasti spolupráce s rodiči při řešení jazykových vad u dětí je situace stále stejná a neměnná je také nedostatečná nabídka logopedů oproti poptávce po jejich službách. Podařilo se však rozšířit čtenářské aktivity napříč zařízeními, kdy číst dětem do škol chodí jak senioři, tak i další osoby z řad veřejnosti (např. hasiči). Toto bylo v posledních dvou letech negativně ovlivněno pandemií covid-19, nicméně se daří na započatou spolupráci opět navazovat.

2.1.2 Matematická pregramotnost a rozvoj potenciálu každého dítěte

Matematická pregramotnost v předškolním vzdělávání u dětí znamená osvojování si dovedností, které předcházejí schopnosti užívat číselné a matematické pojmy a matematické souvislosti v reálném životě. V mateřské škole se systematicky rozvíjí matematické myšlení využíváním příkladů k řešení a pochopení každodenních situací. Jsou zařazovány činnosti zaměřené na seznamování se s matematickými pojmy, děti se učí chápat prostorové pojmy, časové pojmy nebo množství.

Co ve škole proběhlo dobře:	
38,89 %	Výukové metody - projektová výuka, propojení učiva s praxí, polytechnika
22,22 %	Rozvoj kritického myšlení a logiky
11,11 %	Výukové materiály, pracovní listy (Barevné kamínky)
8,33 %	Vybavení školy potřebnými pomůckami a práce s nimi
5,56 %	Zavedení Hejného metody
	Příprava předškoláků na vstup do ZŠ
	Rozvoj finanční gramotnosti
2,78 %	Digitalizace - práce s tabletem

V matematické pregramotnosti školy převážně vyzdvihují zavádění nových výukových metod a následné využití získaných poznatků v praxi, rozvoj kritického a logického myšlení, využívání nových didaktických pomůcek a výukových programů a každodenní zařazování matematické a finanční pregramotnosti při práci s dětmi. Z každodenní praxe škol vyplývá, že matematika děti baví. Tento přirozený zájem pedagogové dále prohlubují a s pomocí různých her a pomůcek rozvíjejí u dětí prostorovou orientaci, logické myšlení a konstruktivní myšlení. Osvědčili se logické hry, např. Logik, LEU

Brain Stimulator anebo Kvadrilion. Školy také kladně hodnotí individuální přístup k dětem podle jejich momentálních potřeb, rozvoj matematického myšlení a přípravu předškoláků na vstup do prvních tříd základních škol.

Matematickou gramotnost školy prohlubují také výzdobou tříd (např. znázorněním číselné řady na podlaze), tvorbou vlastních pomůcek či vytvořením vlastních výukových projektů (např. na téma finanční gramotnost, hodiny, badatelské pokusy). Takto získané vědomosti se školy následně snaží převést do praxe a dále využívají co možná nejvíc skutečných pomůcek (nářadí, mikroskopy, pravítka). Také se pedagogové seznamují s výukovými metodami na ZŠ (např. metoda Hejného, digitální pomůcky), aby přechod z MŠ do ZŠ byl co nejplynulejší. To, že se toto daří, považuje za úspěch většina škol.

V čem by se škola mohla zlepšit:	
88,89 %	Doplnění pomůcek a vybavení
11,11 %	Zhoršující se pravolevá orientace dětí

Školy vnímají prostor ke zlepšení nejenom v dovybavení se kvalitním výukovým materiálem a potřebnými pomůckami (např. modely Balsa, tablety, didaktické hry, mikroskopy či hodiny pro poznání času), ale také v jejich intenzivnějším používání při každodenních činnostech (ne každý učitel je například nakloněn k používání digitálních technologií). Školy také vnímají větší potřebu věnovat se konstrukčním úlohám, které jsou pro děti těžko představitelné a uchopitelné.

Zaměřit se také potřebují na péči předškolním dětem a dětem se SVP/PO, nicméně za stávajících podmínek to není příliš možné (nedostatek odborných a pomocných asistentů respektive nedostatek financí na jejich stabilní zajištění). Školám také chybí prostor věnovat se nadaným dětem, což znesnadňuje především velký počet dětí ve třídách a narůstající počet dvouletých dětí v mateřských školách. V některých případech velmi chybí opora rodiny, bez které ke zlepšení u konkrétních dětí nemůže dojít.

Zájem je dále o sdílení dobré praxe mezi školami (pomůcky, vybavení, pracovní listy), stejně jako o výukové materiály pro přípravu na přechod do ZŠ. Zmíněna byla také zhoršující se pravolevá orientace u dětí, jejíž nezvládnutí má za následek změny pořadí číslic, zhoršenou orientaci na číselné ose, obtíže v geometrii nebo orientaci na mapě. Toto se souvztažně projeví i ve čtenářské pregramotnosti, pracovní a výtvarné výchově, nebo například při pohybových aktivitách.

V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit:	
42,8 %	Matematická gramotnost dětí i rodičů
28,6 %	Sdílení osvědčených pomůcek a postupů
14,3 %	Nákup potřebného dovybavení

V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit:

14,3 %	DVPP

Školám nejvíce chybí intenzivnější zájem rodičů - ve vzdělávání příliš spoléhají na pedagogické pracovníky a vytváří málo podnětné rodinné prostředí. Proto by uvítaly pomoc při motivaci rodičů a při organizaci aktivit/besed pro rodiče na podporu (nejen) matematické pregramotnosti. Školy by dále uvítaly vznik sdíleného katalogu pomůcek, vybavení a pracovních listů, díky kterému by probíhal přenos dobré praxe při nákupu vybavení do škol (viz čtenářská pregramotnost).

Některým školám pak chybí konkrétní druh vybavení, většinou finančně náročnější, jako jsou interaktivní tabule nebo robotické vybavení. Školy by tedy uvítaly větší finanční nezávislost k materiálnímu a investičnímu zabezpečení, zajištění kvalitního školení pro pedagogy (př. jak pracovat s dětmi na konkrétních praktických příkladech/ukázkách, jak používat konkrétní výukové materiál - např. hru Abaku) a k posílení pedagogického sboru o odborné pracovníky (např. asistenta pedagoga nebo školního asistenta). Školy mají dále zájem o ukázkové hodiny na školách, a to nejen pro začínající pedagogy (sdílení dobré praxe).

Další poznámky a postřehy k matematické pregramotnosti:

Z minikonferencí vyplynulo, že většina škol má dobře nastavenou matematickou pregramotnost a s úspěchem využívá nové metody pro podporu matematické představitosti i inovativní pomůcky ve vzdělávání (např. robotickou včelku BEE - BOT nebo myšlenkové hry LEU). Pozitivní je, že oblast matematiky děti přirozeně zajímá a je pro ně atraktivní, nicméně bez podpory rodičů je práce s ní ve velkých smíšených skupinách dětí pro pedagogy velmi náročná.

Školy dále uvedly potřebu kvalitního vzdělávání pro pedagogy k získání nových poznatků v oblasti matematické pregramotnosti a finanční gramotnosti, stejně jako potřebu zajistit kvalitní školitele, kteří budou schopni poskytnout školám navazující vzdělávací programy dle konkrétní potřeby a náročnosti.

Stejně jako u čtenářské pregramotnosti i v této oblasti došlo oproti 2019 ke zlepšení vybavení škol, i když zájem o nákup dalších pomůcek trvá. Vzhledem ke zvyšujícímu se počtu dětí se SVP/PO ve školách také roste poptávka po speciálním vybavení, které je potřebné pro individuální výuku a integraci žáků. V oblasti spolupráce s rodiči je situace stále stejná - bez jejich zapojení se do vzdělávání dětí k velkému progresu dojít nemůže. Daří se však lépe propojovat získané dovednosti s praxí a pro nové výukové metody získávat stále větší počet učitelů.

2.1.3 Rozvoj potenciálu každého dítěte v jiných oblastech

Mateřská škola by měla být dostupná všem, tzn. být bezbariérová a splňovat požadavky na inkluzi. K předškolnímu vzdělávání se přijímají zpravidla děti od 3 let věku a tak většina mateřských škol není plně vybavena na práci s dvouletými dětmi (např. nedostatek personálu, pomůcek, hraček). Děti se SVP/PO vyžadují větší individuální péči a speciální pomůcky, aby bylo dosaženo adekvátního vzdělávání, velkou roli hraje počet dětí ve třídách a jejich věkové složení. Dostatečný individuální přístup

je důležitý také pro děti talentované a nadané, se kterými je třeba pracovat a rozvíjet tak jejich potenciál v konkrétních oblastech.

Co ve škole proběhlo dobře:	
42,3 %	Zavedení projektové výuky, zapojení se do existujících projektů
23,1 %	Digitalizace škol (nákup BEE-BOT vč. příslušenství)
11,5 %	Diagnostika předškolní zralosti, integrace dětí se SVP, spolupráce s asistenty pedagoga
7,7 %	Účast dětí na soutěžích
	Příprava dětí na vstup do ZŠ
	Polytechnická výchova

Ve školách s úspěchem probíhá zavádění projektové výuky, kdy se děti pod vedením pedagogů dlouhodoběji věnují konkrétnímu tématu (v teoretické i praktické rovině). Jedná se například o projekty zaměřené na čas (včetně poznávání hodin), polytechnickou dovednost (včetně výroby konkrétních předmětů jako krmítek pro ptáky) či peníze (školní jarmark). Školám se daří individuální práce s dětmi, příprava dětí na přechod do ZŠ a kladně je hodnocen také nákup pomůcek pro rozvíjení digitálních kompetencí, komunikačních dovedností a schopnosti spolupráce (př. tablety, Magic Box, mluvicí skřípce nebo včelka BEE - BOT). Školy se také shodly na efektivitě Klokánova kufru, přestože pořízení této pomůcky je značně nákladné.

Školy se úspěšně snaží motivovat děti k účasti na školních akcích a mimoškolních soutěžích, stejně jako zavádět inovativní a doplňkové činnosti do vzdělávání dětí (polytechnika, environmentální vzdělávání apod.). V této oblasti byla navázána řada partnerství s odborníky, se kterými školy realizovaly mnoho vlastních projektů. Školy se dále zapojují do vzdělávacích programů (např. Zdravá pětka), spolupracují se vzdělávacími institucemi napříč regionem i ČR (např. Mensa ČR) a daří se jim motivovat pedagogické pracovníky k dalšímu vzdělávání.

V čem by se škola mohla zlepšit:	
56,5 %	Nákup digitálních pomůcek a IA tabulí
13,0 %	Spolupráce s rodiči
8,7 %	Bezbariérovost
	Revitalizace zahrad, doplnění herních prvků pro nejmenší
4,3 %	Velký počet dětí ve třídách
	Nárůst dětí s PAS

V čem by se škola mohla zlepšit:	
4,3 %	Nákup pomůcek na polytechnické vzdělávání (př. dílna)

Prostor ke zlepšení školy vnímají u nákupu finančně náročnějších pomůcek, jako jsou digitální pomůcky, interaktivní tabule nebo anebo Klokanův kufr/Klokanovy kapsy, a ve spolupráci s rodiči na vzdělávání svých dětí (především pak u sociálně slabších rodin). Některé školy čeká zpracování projektových záměrů na revitalizaci/dovybavení školních zahrad anebo bezbariérovost. Existují však školy, pro které je bezbariérové řešení nemožné z důvodu typu budovy, ve které škola sídlí, což s sebou nese další nevýhody při vzdělávání dětí.

Jako velké mínus je vnímán velký počet dětí ve třídách, bránící ve zvýšení individuálního přístupu ke vzdělávání konkrétních dětí, především pak u dětí se SVP/PO, u kterých je dlouhodobě sledován nárůst (PAS, ADHD apod.). Zájem je rozhodně spatřován u podpory patriotismu u dětí a organizaci výletů po Jesenicku, které mají zvýšit zájem o místa, ve kterých děti žijí.

V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit:	
41,9 %	Stálá personální podpora - školní asistenti, asistenti pedagoga
19,4 %	Administrativní podpora, dotační manažerství
12,9 %	Dojezdovost na akce mimo sídlo školy
9,7 %	DVPP
6,5 %	Zajištění financí - nákup nákladnějšího vybavení (Klokanův kufr)
3,2 %	Podpora patriotismu u dětí
	Spolupráce mimo školu (MŠ, ZŠ, rodiče)
	Pomoc při integraci ukrajinských dětí (překladač)

Mateřské školy spatřují značný prostor ke zlepšení v personální podpoře na všech úrovních - od pedagogických pracovníků a odborníků, po administrativní posily (IT, BOZP, dotace, administrativa). U školních asistentů a asistentů pedagoga je pak kladen důraz na jejich stálost a dlouhodobé udržení v týmu, protože neustálé propouštění a zaměstnávání těchto pracovníků je neefektivní a nekonceptní. Zaznamenána byla také poptávka po snížení počtu dětí ve třídách a po kvalitním vzdělávání pedagogů na území ORP Jeseník, které by nebylo personálně limitováno (tzn. mohlo by se jich účastnit více zástupců za jednu školu).

Jako velké mínus je vnímáno konání zajímavých aktivit mimo sídlo školy, případně region, jelikož to s sebou nese náklady na dopravu a časovou náročnost. Stává se tak, že se školy neúčastní akcí, které by mohly obohatit výuku a být prospěšné jak pro

děti, tak i učitele. Mateřské školy dále zmiňují potřebu pomoci především ve finanční rovině, aby bylo možné nakoupit finančně nákladnější pomůcky a vybavení. Nejvíce poptávaný napříč školami je Klokanův kufr, což je soubor didaktických pomůcek pro předškolní děti. Díky svému komplexnímu pojetí pomáhá diagnostikovat, co dítě skutečně umí a zvládá, odhaluje jeho silné stránky, které posiluje, a identifikuje případné slabé stránky, s nimiž dále pracuje a nachází řešení. Nápad na sdílení této pomůcky školy zamítly s tím, že ji pravidelně využívají a kufr je na přenos značně nepraktický (je těžký a obsahuje spoustu drobných částí a komponentů).

Školy zmiňují jako nedostatečnou spolupráci s rodiči, která se týká jak náprav logopedických vad, tak odmítání asistentů, přestože je děti potřebují, anebo při nerespektování doporučení odborníků (např. při návrhů odkladů školní docházky). Oblasti, které by školy dále chtěly rozvíjet, jsou patriotismus (výlety po regionu), spolupráce mezi školami (MŠ x ZŠ) a podpora při integraci cizinců (aktuálně uprchlíků z Ukrajiny).

Další poznámky a postřehy:

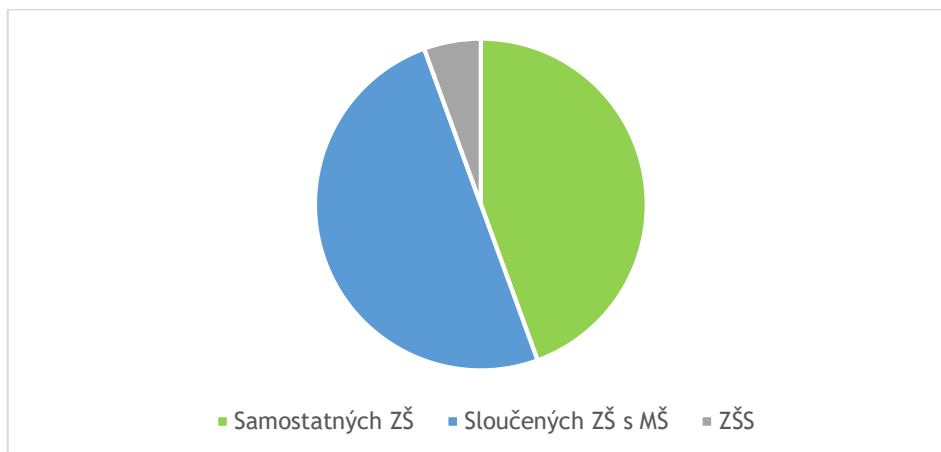
Mateřské školy si nejvíce cení dobře fungujících týmů pedagogických i nepedagogických pracovníků a jejich vysokou kvalifikaci, podpořenou účastí na dostupném vzdělávání. S tím souvisí poskytování kvalitní výuky a možnost přistupovat k dětem dle jejich individuálních potřeb a požadavků. To by však nebylo možné bez spolupráce se speciálními pedagogy, výchovnými poradci či asistenty pedagoga. Školám se také dařilo zajistit si potřebné vybavení a vybudovat odpovídající zázemí pro práci s dětmi, stejně jako zavádět nové výukové metody. Z minikonferencí dále vyplývá přání škol realizovat větší počet školení, seminářů a besed s odborníky přímo na Jeseníku, a to bez omezení počtu zástupců a dle aktuální potřeby jednotlivých škol (např. se zaměřením na polytechnické vzdělávání a logopedickou prevenci). Velkým tématem je potřeba koncepčního řešení při financování pracovníků pro práci s dětmi se SVP/PO, tzn. zajistit pozice školního asistenta nebo asistenta pedagoga jako trvalou posilu pedagogického sboru (což je požadavek přetrvávající z šetření roku 2019). Ze strany škol vzešel požadavek na prohloubení spolupráce mezi MŠ, ať už návštěvami mezi sebou či organizací společných aktivit, tak i vzájemným setkáváním ředitelů škol a sdílení dobré praxe. Zájem je také o pomoc při financování kroužků/aktivit pro děti zajišťovaných externími lektory (např. jazykových, technických či logopedických), a dále při financování poznávacích zájezdů a aktivit mimo region. V neposlední řadě školy vítají užší spolupráci se ZŠ, především pak při předškolní přípravě dětí (náslechy, návštěva přípravných tříd, adaptační aktivity). Potřeby jsou - s malými odchylkami - totožné s šetřením roku 2019.

Velkým úspěchem bylo zřízení speciální MŠ při ZŠS Fučíkova v Jeseníku (zahájení výuky ve školním roce 2018/2019). Mateřskou školu navštěvují děti ve věku 3-7 let se SVP, tzn. děti se souběžným postižením více vadami, mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, vadami řeči, s autismem a vývojovými poruchami chování. Školu navštěvuje průměrně 5 dětí ročně.

2.2 Vyhodnocení pokroku - základní školy

Z celkového počtu **18 základních škol**, zapojených do projektu MAP II, je 8 zcela samostatných základních škol, 9 škol sloučených se školou mateřskou a 1 škola speciální (ZŠ a MŠ Fučíkova Jeseník).

Obrázek 5 - Přehled zapojených základních škol do MAP II

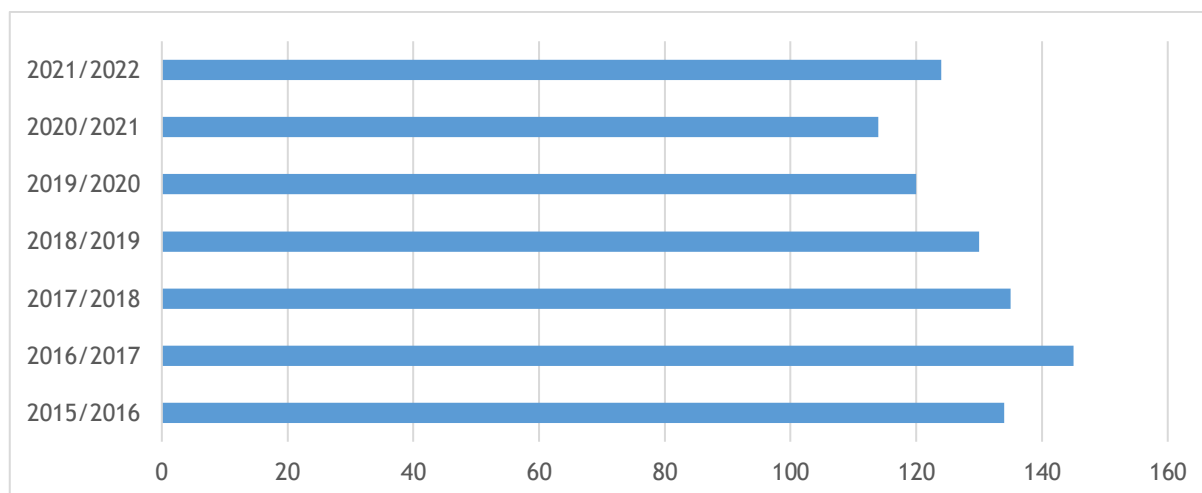
Zdroj: OŠ MěÚ

Tabulka 3 - Vývoj počtu žáků v základních školách v regionu

Rok	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Počet	134	145	135	130	120	114	124

Zdroj: OŠ MěÚ

Obrázek 6 - Vývoj počtu žáků v základních školách v regionu

Zdroj: OŠ MěÚ

2.2.1 Čtenářská gramotnost a rozvoj potenciálu každého žáka

Čtenářskou gramotností na základní škole se rozumí osvojení si dovednosti čtení, porozumění psanému textu a přemýšlení o něm, schopnost pracovat s textem, komunikovat prostřednictvím psané řeči, získávat a zpracovávat informace z textu a sdílet prožitky z textu s dalšími čtenáři.

Co ve škole proběhlo dobře:	
30,6 %	Čtenářské dílny/kluby/koutky, školní knihovny, vydávání školního časopisu
16,7 %	Účast/úspěch na soutěžích (čtenářské, recitační apod.)
11,1 %	Zájem o knihy, práce s nimi, porozumění čtenému textu
	Spolupráce s obecními knihovnami a účast na pořádaných akcích
8,3 %	Logopedická diagnostika, logopedický kroužek
	Doučování, příprava žáků 9. ročníků na přechod na SŠ
	Spolupráce žáků/učitelů napříč ZŠ, projektová výuka
5,6 %	Vybavení škol pomůckami (dostatek financí)

Základní školy nejčastěji uvádějí jako příklad toho, co u nich probíhá dobře, realizaci čtenářských klubů a koutků, každodenní práci s knihou, využití různých metod práce s textem a účast na školních i mimoškolních akcích (např. veřejná vystoupení, kulturní akce, čtenářské a recitační soutěže, olympiády). Na několika školách jsou zřízeny čtenářské dílny nebo je vydáván školní časopis. Řada škol disponuje vlastní knihovnou, případně spolupracuje s obecními knihovnami a navštěvuje jimi pořádané workshopy, besedy, autorská čtení či setkání s lokálními spisovateli. Kladně je hodnocena individuální práce s žáky, ať už se jedná o podporu talentovaných žáků anebo zajištění doučování těm, kteří to potřebují, včetně poskytnutí podpory při přechodu na SŠ. Školám se daří propojovat výuku napříč ZŠ, prohlubovat spolupráci učitelů a žáků a zavádět inovativní projektovou výuku včetně moderních trendů do výuky. S ohledem na velkou míru logopedických vad u žáků na první stupni školy nabízejí logopedickou diagnostiku a některé také logopedické kroužky vedené odborníky. Školy se daří průběžně vybavovat literaturou pro všechny věkové kategorie a dalšími pomůckami vhodnými pro výuku.

V čem by se škola mohla zlepšit:	
30,8 %	Větší motivace žáků ke čtení (knihy x média), zhoršující se čtenářská gramotnost, nezájem o poezii
30,8 %	Dojezdovost - konání zajímavých akcí, výstav, besed a divadelních představení, návštěva knihovny v Jeseníku nebo v jiné obci

V čem by se škola mohla zlepšit:	
23,1 %	Neexistence školní knihovny případně nedostačující prostory
15,4 %	Snižující se dosažená umístění v soutěžích

Prostor ke zlepšení školy dlouhodobě vnímají ve zvyšování čtenářských dovedností žáků, včetně porozumění textu napříč předměty, a ve zvyšování motivace k práci s knihou obecně. Ta u většiny žáků prohrává boj s médii a digitální technikou. Důležité je také posílit spolupráci s rodiči, společně zlepšovat čtenářské návyky žáků a podněcovat jejich vlastní tvorbu (tj. autorské psaní). Školy by dále rády prohloubily spolupráci s místními knihovnami - především pak ty, které nedisponují knihovnou vlastní. Jako velké mínus je vnímána dojezdovost na pořádané výstavy, expozice a zajímavé akce, které se pro většinu škol konají mimo jejich domovskou obec a mnohdy i mimo region. Vysoké náklady a časová náročnost tak mnohdy ovlivní počet aktivit, kterých se školy v průběhu roku účastní.

V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit:	
33,3 %	Zázemí školní knihovny
25,0 %	Motivace žáků ke čtení
	Financování aktivit
8,3 %	Personální podpora (asistenti pedagoga, logoped)
	Kufříky i pro 4. a 5. ročníky

Aby školy mohly realizovat plánované aktivity v oblasti čtenářské gramotnosti, uvítaly by podporu vzniku školních knihoven tam, kde ještě nejsou realizovány (za využití dotací). Především v malých obcích, kde není veřejná knihovna, je tento požadavek na místě, protože bez přístupu ke knihám se žáci ke čtení motivují hůře. Dále by školy uvítaly větší finanční nezávislost ve směru k zajištění mimoškolních aktivit, jako je organizace akcí pro žáky a jejich rodiče (např. kroužky, besedy, exkurze, výstavy, kurzy čtenářské gramotnosti/kritického myšlení). To by mohlo pomoci aktivizovat rodiče žáků ke čtení v domácím prostředí.

Velmi potřební jsou logopedové, kterých je v regionu nedostatek, stejně jako asistenti pedagoga pro konkrétní školy/třídy. Tato pozice je řešena nekonceptně - asistenti pedagoga jsou přijímáni pouze na dobu určitou, po které jejich úvazek uplyne. Kvalitní odborníci, kteří jsou pro tuto pozici vhodní a mají odpovídající vzdělání a schopnosti, tak o tuto práci nemají zájem a pokud ano, tak ne dlouhodobě. Škola tak musí neustále hledat nové pracovníky, kteří ne vždy odpovídají potřebným požadavkům. I proto by školy uvítaly interaktivní sdílený katalog zájemců o práci ve školství, který by umožňoval vést nejenom jmenný seznam uchazečů o práci, ale také zpětnou vazbu škol u těch osob, se kterými již proběhla konkrétní zkušenost.

Další poznámky a postřehy ke čtenářské gramotnosti:

Z realizované diskuse se školami vyplývá, že se potýkají se zhoršenou čtenářskou gramotností způsobenou distanční výukou v průběhu pandemie covid-19. To se dále promítá v nedostatečném logickém myšlení a v nepochopení slovních úloh, a celkově došlo k nezájmu žáků o cokoliv. Vinou dle pedagogů může být také zbytečná předpříprava učeného učiva, např. formou pracovních listů a předtištěných materiálů, díky kterým jsou žáci zvyklí pouze doplňovat požadované a pracovat s již připraveným textem bez jakékoliv vlastní invence. Potřeba je také neustále probouzet zájem žáků o spontánní komunikaci, čtení a psaný text, protože žáci - stejně jako jejich rodiče - nahrazují uvedené přílišnou digitalizací. Stejně tak je stále těžší motivovat žáky (ale někdy i učitele) k účasti na soutěžích a školních olympiádách.

Školy kladně hodnotí projekt „Kufříky plné pohádek“, díky kterému se zvýšil zájem o zápůjčku knížek ze školních knihoven, a uvítaly by *kufříky* i pro vyšší ročníky (4. a 5. třída). Školy dále využily finanční možnosti v rámci dotační výzvy Šablony (OP VVV), díky které vznikly napříč regionem osvědčené čtenářské kluby. Pedagogové v této činnosti hodlají pokračovat i v případě, že by další financování tímto způsobem nebylo možné - a to z vlastních/jiných zdrojů. Jako velké mínus je vnímáno konání zajímavých aktivit mimo sídlo školy, případně region, jelikož to s sebou nese náklady na dopravu a časovou náročnost. Naopak kladně je vnímána projektová výuka, která dokáže vtáhnout žáky do probíraného učiva, i zájem žáků o přípravu na vstup do SŠ (který se zvýšil pro distanční výuce).

Uvedené výstupy jsou až na malé rozdíly totožné s výsledky šetření v roce 2019. Oproti němu však vnímáme zlepšení situace ve financování pomůcek pro výuku, včetně školního knihoven, klubů a koutků. Shodně je vnímán omezený vztah žáků ke čtení a tím limitována schopnost porozumění psaného textu, což se prolíná napříč všemi předměty (např. řešení slovních úloh v matematice).

2.2.2 Matematická gramotnost a rozvoj potenciálu každého žáka

Matematická gramotnost je schopnost užít matematických znalostí a dovedností v praktickém životě (např. odhadnout vzdálenost, spočítat si cenu nákupu, objem vody v bazénu, počet cihel při stavbě domu apod.), rozumět písemným i ústním matematickým sdělením a vyjadřovat se jednoznačně a srozumitelně k matematickým otázkám a problémům ústně i písemně.

Co ve škole proběhlo dobře:	
25,0 %	Nákup a používání didaktických pomůcek, vč. vybavení odborných učeben
20,8 %	Účast/úspěch v matematických soutěžích
12,5 %	Kluby/dílny logiky, matematiky a deskových her
	Doučování, příprava žáků na přechod na SŠ
8,3 %	Hejného metoda vč. její prolínání do ostatních předmětů

Co ve škole proběhlo dobře:	
8,3 %	Zapojování žáků do výuky, vzájemná spolupráce
4,2 %	Matematická diagnostika
	Finanční gramotnost a spolupráce s bankami
	Inspirativní webináře

V matematické gramotnosti školy převážně vyzdvihují dovybavení škol didaktickými pomůckami a výukovým materiálem, a při zařazování názorných demonstrativních pomůcek do výuky. Kladně jsou hodnoceny výstupy žáků z matematických soutěží (např. Pythagoriáda, Matematický klokan anebo Matematická olympiáda), i když z dlouhodobého hlediska se počty zájemců neustále snižují (viz také čtenářská gramotnost). Nižší zájem účastnit se soutěží je sledován i ze strany pedagogů. Daří se zavádět nové výukové metody, často zmiňovaná je Hejného metoda, matematická diagnostika a spolupráce s bankami při finanční gramotnosti. Přenos metod Hejného se pozitivně překlápí i do jiných předmětů - podporuje logické myšlení, verbální schopnosti a kreativitu. Školy jsou dále úspěšné při realizaci klubů zábavné logiky a deskových her, stejně jako při doučování žáků (včetně poskytnutí podpory při přechodu na SŠ). Pandemie covid-19 byla příčinou vzniku spousty interaktivních webinářů, které pedagogové vítají i v dnešní době (tj. mimo nouzový stav a distanční výuku). Webináře jsou ve srovnání s klasickým i on-line školením snadno dostupné, výrazně kratší a ve většině případů také bezplatné. Navíc počet jejich účastníků webináře nebývá nijak omezen a může se jich tak účastnit více pedagogů z jedné školy najednou, aniž by byla jakkoliv omezena výuka žáků.

V čem by se škola mohla zlepšit:	
50,0 %	Nezájem o matematiku (obecně), zhoršující se úroveň
21,4 %	Nedostatečná vybavenost školy v IT
14,3 %	Malá motivace žáků k účasti na matematických soutěžích
7,1 %	Dojezdovost - konání zajímavých akcí, výstav, besed mimo sídlo školy
	Spolupráce mezi 1. a 2. stupněm ZŠ

Školy vnímají neustále se snižující zájem o matematiku a záporný vztah k tomuto předmětu obecně. Chybí jasné propojení matematiky s praxí a demonstrace její potřeby v každodenním životě člověka (např. aktuální katalog zaměstnání, ve kterých je matematika dennodenně využívána). Dále školy řeší dlouhodobý nedostatek IT vybavení, především pak interaktivních tabulí pro výuku a výukových programů (SW). Poptávka po didaktických pomůckách, vyplývající z šetření v roce 2019, byla na většině školách uspokojena. Jako velké mínus je vnímána dojezdovost na pořádané výstavy, expozice a zajímavé akce, které se pro většinu škol konají mimo jejich

domovskou obec a mnohdy i mimo region, a také realizace více mezipředmětových vztahů pro aplikaci matematiky (mezi 1. a 2. stupněm).

V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit:	
50,0 %	Propojení matematiky s praxí, zvýšení motivace žáků
25,0 %	Sdílení zkušeností a výběru pomůcek/výukových materiálů
18,8 %	Propojení matematiky s digitálními kompetencemi
6,3 %	DVPP
	Pomůcky pro nadané žáky
	Školení Abaku / organizace soutěže v deskových a logických hrách

Školy dlouhodobě vnímají nezáměr žáků o matematiku a pracují na zvýšení jejich motivace. K tomu by dle šetření mohlo pomoci sdílení zkušeností učitelů při výběru a užití osvědčených pomůcek a výukových materiálů, stejně jako propojení matematiky s digitálními kompetencemi a praxí (např. spolupráce s bankami a reálnými institucemi). Prostředím ke zlepšení je neustálé vzdělávání pedagogů a zajištění prostoru pro individuální práci s žáky - především s těmi nadanými. Školy mají dále zájem o pomoc při organizaci regionálních soutěží v deskových a logických hrách, velmi by uvítaly zajištění školení či setkání s autory logické hry Abaku. Tento konkrétní požadavek byl vznesen již v roce 2019 a nadále tak trvá.

Další poznámky a postřehy k matematické gramotnosti:

Z šetření i pohovorů vyplývá, že školy cítí jasné rezervy v oblasti matematické gramotnosti, které se daří odstraňovat jen pozvolna. Příčinami jsou především nastavení vzdělávacího systému, nejistoty složení pedagogického sboru (především pak u školních asistentů a asistentů pedagoga) a přílišná digitalizace, kdy žáci jsou schopni si spoustu informací bez problémů vyhledat, ale ne si je již zapamatovat. I díky tomu se pedagogové snaží maximálně využívat digitálních technologií a IT vybavení k demonstraci a k zafixování postupů, a tím zvyšovat vědomí žáků o významu matematické gramotnosti pro praktický život, stejně jako zavádět nové metody do výuky. Osvědčila se Hejného metoda, finanční gramotnost a podpora logického myšlení formou her v matematické gramotnosti. U metody Hejného je patrné prolínání učiva i do dalších předmětů (kritické myšlení, logika, verbální schopnosti a kreativita). Nyní se školy snaží získat prostředky na 3D tiskárny a robotické pomůcky. Finanční gramotnost je realizována formou spolupráce s bankovními institucemi a na jedné škole je testována provozem školního bufetu.

2.2.3 Rozvoj potenciálu každého žáka v jiných oblastech

Základní škola by měla být dostupná všem, tzn. být bezbariérová a splňovat veškeré požadavky na inkluzi. Mimo to by se měla věnovat inovativním směrům ve vzdělávání

a rozvíjet potenciál žáků i v jiných, než jen v základních oblastech. Jedná se například o rozvíjení znalostí a dovedností v digitálních technologiích, polytechnickém vzdělávání, podnikavosti a iniciativě, environmentálním vzdělávání anebo rozvíjení kompetencí pro aktivní používání cizího jazyka. U žáků vyšších ročníků je také třeba věnovat prostor kariérnímu poradenství a přípravě na přijímací zkoušky konkrétní střední školy.

Co ve škole proběhlo dobře:	
19,4 %	Spolupráce napříč organizacemi (spolky, školy, ZUŠ, DUHA aj.)
13,9 %	Zřízení odborných učeben
	Nabídka a vybavení kroužků
11,1 %	Zvládnutí distanční výuky
	Zaměstnávání pomocníků pedagoga (asistent, speciální pedagog aj.)
8,3 %	Existence tělocvičny, hřišť, dostatečných prostor pro pohyb i výuku
	Individuální práce se žáky s konkrétními potřebami
5,6 %	DVPP
	Zlepšení klima ve škole, dodržování školního řádu
2,8 %	Fungující školní parlament

Školy mají dlouhodobě dobře nastavené volnočasové a zájmové aktivity a nabízejí širokou paletu kroužků. V této oblasti navíc funguje dobrá spolupráce s organizacemi nabízející další mimoškolní aktivity, např. spolky, SVČ DUHA či ZUŠ. Školy jsou také úspěšné ve zřizování a dovybavování odborných učeben (s výjimkou IT - tam školy spatřují rezervy). Kladně je hodnoceno zapojení speciálních pedagogů, asistentů pedagogů a realizace individuální pedagogické intervence. S tím úzce souvisí rozvoj schopností, dovedností a kompetencí konkrétních žáků. Daří se také realizovat žákovský parlament, zlepšovat klima ve školách a zajišťovat DVPP. Spokojené jsou školy vlastníci hřiště, tělocvičnu a disponující dostatečným vnitřním i venkovním prostorem pro pohybové aktivity.

V čem by se škola mohla zlepšit:	
26,1 %	Absence tělocvičny, hřišť, dostatečných prostor pro pohyb i výuku
17,4 %	Vybavení kmenových a odborných učeben
	Spolupráce škola x rodič x SPC/PPP

V čem by se škola mohla zlepšit:	
17,4 %	Administrativní/legislativní náročnost či normy
8,7 %	Nezájem učitelů o nové výukové metody (revize RVP v digitální oblasti)
	Nezájem žáků o školu, nízká iniciativa
4,3 %	Vysoké počty žáků ve třídách

Školy, které nedisponují vlastní tělocvičnou nebo hřištěm, by rozhodně uvítaly investice v tomto směru, stejně jako dovybavení kmenových a odborných učeben, povětšinou získaných díky investicím do modernizace či rekonstrukce školních budov (zejména pak půdních prostor). Slabší místo vnímají školy v intenzivnějším prohlubování schopností a kompetencí žáků, v rozvíjení jejich komunikačních dovedností, kreativity, podnikavosti, týmové spolupráce a ve zvýšení jejich motivace k přípravě na výuku a k plnění školních povinností obecně. Neustále je také třeba prohlubovat spolupráci s rodiči žáků se SVP/PO, stejně jako s těmi mimořádně nadaných, a motivovat je k řešení konkrétních situací.

Na školy jsou dále kladeny vysoké administrativní a legislativní nároky, za jejichž plnění odpovídá převážně ředitel/ředitelka. Chystá se také revize RVP v digitální oblasti, ze které panuje obava u některých učitelů (především pak těch, kteří digitalizaci nejsou příliš nakloněni). I toto budou muset ředitelé na svých školách řešit osobně. Uvítali by tedy personální podporu (nejen) v této oblasti.

V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit:	
38,9 %	Personální pomoc ředitelům (administrativa, legislativa, BOZP, revize, IT)
27,8 %	Personální pomoc učitelům (učitelé, asistenti pedagoga, logopedové)
16,7 %	Posilování meziročníkových vazeb, spolupráce ZŠ x SŠ
11,1 %	DVPP
5,6 %	Databáze zájemců o post učitele

Školy shodně uvádějí potřebu personální podpory, která se týká jak pedagogických a odborných pracovníků (stálý asistent pedagoga, školní asistent, psycholog a logoped), tak i administrativních pracovníků, kteří by na sebe převzali část agendy (BOZP, IT, dotace). Nová oblast, v rámci které bude třeba školy personálně podpořit, je integrace uprchlíků v důsledku války na Ukrajině (tlumočníci, asistenti, krizový manažeri). Důležité pro školy je také kvalitní vzdělávání pedagogů na území ORP Jeseník, které by nebylo personálně limitováno (tzn. mohlo by se jej účastnit více zástupců za jednu školu). Základní školy by rozhodně uvítaly snížení počtů žáků ve třídách a zřízení přípravné třídy. Zaměřit je třeba se také na posilování meziročníkových vazeb na ZŠ, především při přechodu mezi 1. a 2. stupněm, případně z malotřídní

školy do návazných ročníků. Podobné je to také u přechodu žáků z 9. tříd na SŠ, kde je - především po distanční výuce - nutná větší podpora pedagogů.

Školy by dále uvítaly interaktivní sdílený katalog zájemců o práci ve školství, který by umožňoval vést nejenom jmenný seznam uchazečů o práci, ale také zpětnou vazbu škol u těch osob, se kterými již proběhla konkrétní zkušenost.

Další poznámky a postřehy:

Ředitelé škol shodně požadují personální pomoc, která by jim umožnila více se zaměřit na školní aktivity a edukaci žáků, případně na plánované revize RVP v oblasti ICT. Ta s sebou přináší začlenění nové klíčové kompetence (digitální) a nového vzdělávacího oboru informatika (se zaměřením na rozvoj informatického myšlení a na porozumění základním principům digitálních technologií). Ne všichni učitelé jsou však těmto změnám nakloněni a je potřeba motivovat je k práci s digitálními technologiemi. V tomto ohledu ředitelé škol poptávají DVPP zaměřené primárně na tuto oblast. S ohledem na plánovanou revizi se školy potřebují dovybavit digitálními pomůckami a zřídit chybějící počítačové učebny - včetně těch mobilních. Školy by dále uvítaly rozvolnění pevných rozvrhů, aby bylo možné operativně měnit výuku s ohledem na konkrétní potřeby žáků i učitelů, a také zajištění sdílených pracovníků (např. právník, školitel BOZP apod.).

Školy potřebují finanční prostředky k zajištění pravidelného a dostupného vzdělávání pro pedagogy přímo na Jesenicku (např. školení grafického programu Canva), stejně jako na zajištění zajímavých seminářů, workshopů či besed v místě školy. Učitelé se potýkají s nárůstem neprobraného učiva v důsledku distanční výuky, se zvyšujícím se počtem dodatečných odkladů (spolupráce s rodiči, administrativní náročnost) a nově také s přibývajícím počtem ukrajinských žáků (bez znalosti českého jazyka). Zájem je o zvýšení kapacit SPC/ PPP s ohledem na narůstající potřeby dětí a žáků, zajištění sdíleného logopeda pro nápravu vad řeči a realizaci výletů po Jesenicku s důrazem na patriotismus. Školy dále vítají realizaci projektových dnů, na kterých by bylo možné prezentovat reálná povolání směrem k žákům 8. a 9. tříd, stejně jako aktualizaci katalogu povolání, ve kterém by se objevily nové profese (např. youtuber, výživový poradce, kouč). Zmíněna byla také potřeba interaktivní databáze uchazečů o zaměstnání ve školství (učitelů, asistentů, odborníků), jak již bylo v textu několikrát zmíněno.

Školy dále zdůraznily potřebu sdílení dobré praxe a spolupráce, a to jak mezi sebou navzájem (např. klasická ZŠ x Montessori Vápenná, malotřídky x ZŠ s devíti ročníky, ZŠ x SŠ), tak i s ostatními institucemi v regionu. Samostatnou kapitolou je potřeba spolupráce ZŠ se ZŠS Fučíkova, která jako jediná v ORP poskytuje vzdělání žákům s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem (dle §16, odst. 9 ŠZ). Té se od šetření v roce 2019 podařilo zajistit nové prostory v Jeseníku, zřídit autistické třídy i vybudovat dílny pro zvýšení manuální zručnosti. Nevýhodou pro školu však je, že nemůže žádat o finanční dotaci z OP VVV (Šablony), a tak není uspokojena její potřeba větší digitalizace, prostor pro pohybové aktivity (tělocvična) nebo zajištění čtenářských koutků.

3. Shrnutí

Potřeby škol se odvíjejí od typu školy, její velikosti, struktury, zaměření, vybavenosti, způsobu financování anebo vedení managementu. Velký vliv však má také umístění školy v konkrétní obci a počet dětí/žáků, které ji navštěvují (či navštěvovat budou). A přestože jsou tyto potřeby pro každou školu specifické, existují i potřeby pro školy společné, vycházející především z koncepčních a systémových nastavení vzdělávání v ČR.

Mezi takové potřeby patří především ty, které vycházejí z **inkluzivního vzdělávání**, právně ukotveného novelou školského zákona s účinností od 1. 9. 2016. Díky ní děti/žáci, u nichž se předpokládá potřeba podpory ve vzdělávacím systému, nejsou definovány skrze svou diagnózu, nýbrž jako děti, které k uplatnění svého vzdělávacího potenciálu potřebují formu podpory¹. Inkluze tak znamená nabídnout dětem žákům adekvátní vyučování bez ohledu na jejich individuální rozdíly a zařadit všechny děti a žáky do běžných škol. Ještě v roce 2019, kdy probíhalo první šetření v rámci PPŠ, školy nebyly dostatečně dobře připraveny na tento způsob vzdělávání, a to jak z hlediska prostředí nebo pomůcek, tak také z hlediska personálního. Nyní jsou školy více finančně nezávislé, vybavené potřebným vybavením a didaktickým materiálem a personálně podpořené ze stran školních asistentů a asistentů pedagoga. Nicméně stále některým školám chybí speciální pomůcky pro práci s dětmi se SVP/PO (např. s ADHD, PAS) a poptávka po kvalitních pedagogických i odborných pracovnících značně převyšuje jejich nabídku v regionu (školní psycholog, logoped, speciální pedagogové). Zamýšlený systém inkluze tak do jisté míry pokulhává za svým reálným obrazem. Vždy záleží na rozsahu podpory, které dítě ze stran pedagogických pracovníků potřebuje, nicméně někdy postačí i jedno dítě/žák s asistentem ve třídě a dochází k narušení výuky. Mimo to kolikrát nezbývá prostor pro práci s nadanými dětmi/žáky. Je tedy vždy důležitá spolupráce školy, SPC/PPP a rodičů, která kolikrát stojí za příčinou problému. Ne všichni rodiče jsou ochotni přijmout doporučení ze strany odborníků a prosazují výuku dítěte v běžném vzdělávacím prostředí i přesto, že jsou tím poškozeni všichni dotčení - včetně samotného dítěte. Děti by totiž ve speciálních třídách mohly mít lepší podmínky ke vzdělávání i efektivnější přístup k učení (např. menší počty ve třídách, speciální pomůcky a speciálně vystudované pedagogy). Někteří žáci tak v klasické ZŠ ukončují vzdělávání předčasně, což je pro pedagogy velmi náročná situace. Toto téma se prolíná všemi sledovanými oblastmi, kterým se tento dokument věnuje, a řešení je třeba hledat ve změně vzdělávacího systému u nás i v aktualizacích učebních plánů pedagogických oborů (SŠ i VŠ), včetně praktických metodických postupů. Jako podpůrné aktivity pro děti a žáky ohrožené školním neúspěchem školy realizují doučování, zřizují školní kluby a snaží se o maximální spolupráci s rodiči, která je však značně individuální. Jiný náhled na inkluzi spatřujeme u MŠ, ve kterých probíhá větší spolupráce dětí ve třídách. To se však s přibývajícím věkem dětí bohužel mění. Inkluze samotná tedy nepředstavuje pro školy výraznější problém, nicméně nedostatečné podmínky pro ni - vycházející ze samotného systému vzdělávání ČR - pak ano. Inkluze se však netýká pouze dětí a žáků se SVP/PO, ale také dětí nadaných či mimořádně nadaných. Mezi tyto děti/žáky řadíme takové jedince, kteří prokázali v určitém oboru větší znalosti a schopnosti než jejich vrstevníci. Těmto dětem/žákům školy vytvářejí individuální

¹ Viz Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání č. 561/2004 Sb. (tzv. školský zákon)

vzdělávací plány, protože postupují školními osnovami mnohem rychleji než ostatní. Někteří žáci na ZŠ bývají přeřazeni do vyššího ročníku, avšak ve většině případů se tak neděje. Školy se v rámci svých možností snaží rozvíjet schopnosti těchto dětí/žáků, avšak s ohledem na skutečnost popsanou v odstavci výše, to není jednoduché a **péče věnována nadaným dětem/žákům tak značně pokulhává za péči, kterou učitelé věnují dětem/žákům se SVP/PO.**

Dalším neustále se opakujícím tématem je nekoncepční a neefektivní zaměstnávání asistentů pedagoga/školních asistentů. Finanční prostředky vyhrazené pro tuto pozici nejsou dostatečné a jsou poskytovány na konkrétní dítě/žáka, kdy po ukončení školní docházky tato podpora zaniká. Není tak možné zajistit a udržet kvalifikovaný personál, kterého je navíc v ORP Jeseník nedostatek. I proto školy požadují vznik **databáze uchazečů o práci ve školství**, ať už z řad pedagogických pracovníků nebo dalších uchazečů (nepedagogičtí pracovníci, externí lektori, odborníci). Tato databáze, do které by školy mohly vstupovat, případně zaznamenávat své zkušenosti a zpětnou vazbu, by značně usnadnila nejenom přístup škol ke svým potencionálním zaměstnancům, ale také přístup uchazečů o práci ve školství.

Mezi další potřebu, která je sdílená napříč školami v regionu, je **potřeba kvalitního vzdělávání pro pedagogy přímo na území ORP Jeseník**. Dosavadní praxe je taková, že většina seminářů, workshopů a pracovních setkání se odehrává ve větších městech, jako je Praha, Brno, Ostrava či Olomouc. Zajištění účasti je tak pro školu časově a finančně náročné, a většinou to obnáší vyslání pouze jednoho zástupce, protože je třeba zajistit potřebnou výuku v místě školy. Na tuto situaci zareagoval projekt MAP II organizací vlastních vzdělávacích aktivit (seminářů, workshopů, besed), které jsou kladně hodnoceny. Nicméně vzhledem k tomu, že byly realizovány pro celé ORP Jeseník, a tím pro všechna školská zařízení, bylo nutné omezit počty účastníků za jednotlivé školy. Z šetření však vyplývá zájem o tyto aktivity v různých termínech a pro více osob, aby bylo možné proškolit větší množství učitelů za jednu konkrétní školu a zajistit přitom odpovídající výuku pro děti/žáky. Řešením by mohlo být **pořádání webinářů**, které nejsou časově ani finančně tolik náročné, a kterých se může účastnit neomezený počet účastníků v jakoukoliv denní dobu. U interaktivních webinářů, vyžadující živé vysílání, je pak možné stanovit odpolední časy vysílání, aby jejich realizace nezasahovala do výuky². Vzhledem k tomu, že distanční výuka v době pandemie covid-19 prověřila digitální znalosti i možnosti většiny škol, by forma webinářů měla být realizovatelná napříč regionem.

Další oblastí, která rezonuje napříč regionem, je spolupráce škol a rodičů dětí/žáků respektive **přístup rodičů k výchově a vzdělávání obecně**. Pedagogové se čím dál tím víc potýkají s tzv. „volnou výchovou“, kdy děti mohou téměř vše, nejsou v ničem omezené a jejich rodiče se jim v dobré víře snaží dát jinou výchovu než tu, ve které sami vyrostli. Výsledkem jsou tak často nezvladatelné děti, které jsou neukotvené a nerespektují pravidla. Tomuto trendu nenapomáhá ani fakt, že hodně rodin v regionu tvoří rodiče samoživitelé, a děti žijí v neúplných a nestálých rodinách. Namísto výchovy a vzdělání dětí tak na prvním místě stojí řešení vlastní existence (ne/zaměstnanost, nedostatek financí, insolvence apod.) a rodiče tak mnohdy přenechávají výchovu svých dětí na školách. Další variantou jsou rodiče, kteří se dětem pro změnu věnují až příliš a neustále hledají alternativy ve všem, ať už se jedná

² Poptávaná témata DVPP - digitální technologie, formativní hodnocení, grafický program Canva, odborné předměty (chemie, fyzika), tělesná výchova (motivace žáků k pohybu), školení Abaku, besedy s odborníky (Lenka Bínová, Hana Otevřelová, Marek Herman)

o přístup ke vzdělávání, stravování či trávení volného času. Školy se tak běžně potýkají s rodiči, kteří nekomunikují, nespolupracují a nerespektují doporučení ze strany odborníků/pedagogů, stejně jako s rodiči, kteří se naopak zajímají o vše a na většinu věcí mají odlišný názor. U prvně zmíněného typu rodičů se školy dále setkávají s nezájmem rodin o probírané učivo, nedostatečnou čtenářskou, matematickou i finanční gramotností nebo náhradou vlastní komunikace digitálními technologiemi. Spolupráce s rodiči - ať už v jakémkoliv směru - se tak prolíná všemi sledovanými oblastmi a je často zmiňována v různých kapitolách tohoto dokumentu.

S přístupem rodičů, se změnami ve výchově dětí i se změnou životních potřeb rodin obecně souvisí **změny ve vzdělávání dětí a zavádění alternativních metod ve výuce**. Školy rozumí, že je třeba reagovat na stávající trendy ve výchově a vzdělávání i na změnu v přístupu k dětem/žákům, ke kterým je třeba přistupovat individuálněji. Všechny bez rozdílu tak neustále zavádějí moderní a inovativní prvky ve výuce, nové postupy, pomůcky a vybavení, případně kombinují klasické vzdělávání s novými směry. Většina škol v regionu tak realizuje Hejného metodu v matematice, používá Montessori pomůcky, nabízí možnost výběru vázaného čtení anebo slabikování a zavádí projektovou výuku či výuku v blocích. Tyto postupy jsou ve většině případů diskutovány a následně odsouhlaseny rodiči.

Vývojem prošla také **výuka digitálních kompetencí**. Dnešní děti a žáci využívají digitální technologie běžně a vnímají je jako přirozenou součást svého života. V současnosti jsou tak téměř všechny školy připojeny k internetu a vybaveny počítači, dotykovými zařízeními, interaktivními tabulemi a využívají výukové hry i online aplikace. Tento přístup se liší v mateřských a základních školách, kdy mateřské školy digitalizaci používají spíše výjimečně a u konkrétních osvědčených pomůcek. Základním školám nezbyvá nic jiného než digitalizaci ve výuce podporovat, ale jen do té míry, aby nebyla ohrožena přímá vzdělávací činnost. Přílišná digitalizace totiž ohrožuje přirozenou fantazii dětí/žáků, což má následně vliv na řeč dětí, práci s textem do budoucna, neudržení pozornosti, nesoustředěnost a netrpělivost. Stává se také, že ne každý učitel chce interaktivní pomůcky a programy využívat ve výuce, a můžeme tak pedagogy rozdělit na zastánce i odpůrce moderních technologií. Vzhledem k chystané revizi RVP ZV v digitální oblasti je třeba motivovat učitele pro rozvoj v tomto směru a zajistit bezpečné digitální prostředí ve školách. Školy by uvítaly realizaci vzdělávání pro pedagogy v tomto směru - a to ideálně na území ORP Jeseník.

Dalším společným tématem škol je **přetížení pedagogických pracovníků i ředitelů škol**. U pedagogů je běžná situace, kdy krom povinné výuky vede učitel také vlastní kroužek, případně poskytuje doučování svým žákům (např. při přechodu na SŠ). U ředitelů je situace složitější v tom, že krom vlastní výuky jsou zavaleni administrativními i provozními požadavky, takže jim nezbyvá prostor na zkvalitnění školy jako takové. Nejvíce přetížení jsou ředitelé na menších základních školách, kterých je v regionu většina, suplující ekonomy i technické pracovníky. Přitom se jim nedostává dostatečné technické či metodické podpory, a mnohdy ani spravedlivého ohodnocení. Obrat k lepšímu však nemůže nastat bez systémových změn se zaměřením na edukaci ředitelů, součinnost zřizovatelů a úpravy legislativy.

Přístup škol ke vzdělávání značně ovlivnila **pandemie covid-19**, která zapříčinila vyhlášení nouzového stavu v ČR s přestávkami od března 2020 do prosince 2021 (celkem 286 dnů). V tomto období bylo nutné dočasně suplovat denní výuku distanční formou, což mělo různé podoby s ohledem na věk konkrétních žáků. Na jedné straně tento stav usnadnil nákup digitálních technologií na školách, napomohl rozvoji digitálních

kompetencí u žáků i učitelů a zintenzivnil kontakt s rodiči dětí, nicméně na straně druhé izoloval žáky v domácím prostředí a ovlivnil rozsah probraného učiva. To má za následek zhoršenou matematickou i čtenářskou gramotnost u některých žáků, potřebu doučování (např. u absolventů při přechodu na SŠ) a nemožnost dodržet stanovený učební plán daného roku. V březnu 2022 byl vládou ČR vyhlášen další nouzový stav, tentokrát v souvislosti s invazí ruské armády na Ukrajinu a migrační vlnou směrem do ČR. Školy tak postupně přijímají **děti ukrajinských uprchlíků** a musí se vyrovnat s jazykovou bariérou i sociálními/společenskými rozdíly.

Další potřeby můžeme dělit dle typu škol. Ty, které jsou specifické pro **mateřské školy**, se odvíjí od novely školského zákona č. 561/2004 Sb. z roku 2017, upravující předškolní vzdělávání dětí mladších 3 let. V kolektivu se tak díky ní stále více objevují dvouleté děti, které nejsou mnohdy na školku zralé, a které školy přijímají na základě požadavků rodičů i pro nízkou kapacitu dětí. U takto malých dětí je vstup do MŠ velmi náročný a někdy trvá i několik měsíců, než předškolní docházku plně přijmou. Navíc i potom potřebují neustálou asistenci pedagogického pracovníka, který tak nemá možnost věnovat se starším dětem či předškolákům, což velmi narušuje program třídy. Je třeba stále častěji vytvářet IVP, ale i přesto chybí prostor věnovat se dalším (třeba i nadaným) dětem. Je proto třeba zajistit chůvy a školní asistenty jako trvalé součásti pedagogického sboru, v ideálním případě na plný úvazek a do každé třídy. Mateřské školy se dále shodují v tom, že stále více dětí potřebuje intervenci logopeda z důvodu špatné výslovnosti, která je mnohdy způsobena nezájmou rodičů (rodiče se dětem nevěnují, nečtou jim pohádky a nepovídají si). Logopedů je však v regionu málo a navíc jsou převážně soustředěni v Jeseníku, což značně komplikuje situaci rodičům ze vzdálenějších obcí.

Základní školy si shodně stěžují na snížený zájem žáků o knihy a mluvené slovo, což má základ v přístupu samotných rodičů, kteří také povětšinou nečtou a nedávají tak dobrý vzor svým dětem. Dalším důvodem je nadužívání digitálních technologií, které jsou barvitější, akčnější a kterým žáci dávají přednost před tištěnými médii. Digitalizace má vliv také na výuku matematiky, kdy se peníze staly virtuální komoditou, kterou není třeba počítat. Význam matematiky pak pro žáky klesá. Informační technologie a aplikace tak ovlivňují přístup žáků k učivu ve všech směrech - uvykli si informace vyhledávat, ne se je učit. Na tyto trendy se školy snaží reagovat, systémové a administrativní povinnosti jsou však zdlouhavé a tak školy v procesu změny zaostávají za skutečnou potřebou.

Potřeby škol, zjištěné v tomto dokumentu, **by se neměly přehlížet** a měla by být vynaložena maximální snaha k jejich řešení ze strany příslušných úřadů a institucí. Na školy obecně jsou kladeny vysoké nároky a jejich činnost je ovlivňována mnoha směry i aktuálními trendy ve společnosti, na které se školy snaží reagovat. A ať už jsme zastánci klasického vzdělávacího systému anebo se přikláníme k alternativnímu školství, je třeba neopomíjet základní principy vzdělávání. Školy mají děti naučit komunikovat, konfrontovat s vrstevníky a naučit se řešit problémy mezi sebou. Pro děti, které většinu času strávily doma, je škola tréninkem, jak být bez strachu v nepřítomnosti rodičů. Škola také napomáhá rodičům při řešení sociálně výchovných problémů a měla by tak být především jejich partnerem. K tomu všemu však **školy potřebují podnětné a adekvátní prostředí a podmínky, stejně jako oporu v legislativě ČR.**

4. Závěr

Údaje, uvedené v tomto dokumentu, se opírají o výstupy ze setkání, workshopů a minikonferencí, realizovaných v rámci MAP II.

Jeseník, červen 2022